

سینمای ایران؛ فخر جهان اسلام

چهارشنبه ۲۱ شهریور، در تقویم به نام «روز سینما» ثبت شده است. البته شهریور، کلا ماه مناسبت‌های مختلف است. از رحلت پیامبر(ص) تا روز مقابله با تروریسم، از هفته دولت تا روز جهانی مسجد، از کشتار مردم در میدان ژاله تا روز شعر و ادب پارسی و...، اما روز ملی سینما گزاره مهم دیگری است که قاعداً ما سینمایی‌ها در این روز در عین مباحات به داشته‌های خود، فرصتی را مهیا می‌بینیم تا به کم‌وکاست‌های مختلف تکنولوژیک بپردازیم و یادآوری شویم که ما در ساختار سیاسی / اداری کشور و بهنه جامعه چه جایگاه برجسته و تأثیرگذاری داریم. سینماگران ایران در خصوص داستان سربایی اجتماعی همواره مقید به خطوط قرمز ترسیمی بوده و گرچه در نسبت با سینماگران جهان متعهد به رعایت اخلاق اسلامی و مناسبات خانوادگی سنتی و سبک زندگی ایرانی/ اسلامی بوده و هستند اما خلأقت و ابتکارهایی را ملکه درام‌پردازی خود کرده تا آنجا که حالا سینمای اخلاقی/ انسانی ایران با مولفه‌های نمادین و سمبلیک شناخته شده به راهش ادامه می‌دهد. شکی در این نیست که سینمای ما باضعف‌های عدیده‌ای روبه‌روست، خصوصاً که در زمینه ارتباط با تماشاگر، قعر جدول جهانی را به خود اختصاص داده، با این حال سینما در نسبت با دیگر پدیده‌ها باعث افتخار ایران‌زمین است.

حتی در گرایش بین‌المللی نیز سینمای ما به‌رغم این‌که در بازار مصرف نفوذی نداشته و در محدوده فستیوال‌ها مورد پذیرش بوده است، بازهم زیانزد جهان است و رتبه خوبی را در کارنامه خود ثبت کرده است. به‌طوری‌که (به‌جز چند جشنواره اصلی) هم اکنون فستیوال‌های متعدد جهانی با آثار ایرانی سروصدا به پا می‌کنند، اما مهم‌ترین سکوی قابل دفاع سینمای ایران در کشورهای اسلامی و منطقه است. الان جهان اسلام اساساً سینمایی ندارد؛ بنابراین کشور ما در این زمینه حرف‌های زیادی برای گفتن دارد. گرچه در گرایش فیلم‌های بلند داستانی نسبت با بقیه تولیدات و ظرفیت زیرساختی و نیروی انسانی خلأق، تقریباً دست‌مان خالی است، یعنی همچنان تماشاگران کشورهای اسلامی، منطقه و همسایگان‌مان مصرف‌کننده محصولات خارجی، به‌ویژه هالیوودی و بالیوودی هستند. در واقع اگر بنای تحلیل‌مان بر مدار فیلم‌های بلند باشد، جای نقد جدی وجود دارد. یعنی چنانچه کلیت سینمای ایران در مواجهه با کشورهای اسلامی‌موجه و افتخارآمیز باشد، اما در رویکرد موثرترین قالب سینمایی که درام‌های بلند است، ضمن همه ستایش‌هایی که حق آن است، ولی خیلی عقب هستیم. مثلاً در نظر بگیرید که در همین یک سال گذشته که نسل‌کشان صهیونیستی چند ده هزار نفر از مردم فلسطین و غزه را قتل‌عام کرده‌اند (که فقط بیش از ۱۰هزار نفرشان کودک بوده است)، سینمای داستانی بلند ما برای ایستادن کنار جبهه مقاومت چیزی در چنته ندارد. البته برای نمایش داخلی حدوداً ۱۵فیلم بلند وجود دارد که اکثرشان تله‌فیلم‌های تلویزیونی و برای بخش داخلی مناسب هستند.

از میان تعداد فیلم‌هایی‌که مستقیم و غیرمستقیم به پدیده اشغال و تشکیل دولت غاصب صهیونیستی می‌پردازند شاید بتوان از دو فیلم سرب (مسعود کیمیایی) و بازمانده (مرحوم سیف... داد) دفاع کرد که البته همین‌ها هم مصرف داخلی دارند، ولی بقیه تولیدات در این رابطه به‌تحقیق به‌درد بخش از تلویزیون می‌خورند که بعضی از آنها البته قوت‌های خوبی دارند، مانند ۳۳ روز (جمال شورش)، شکارچی شبیه (پرویز شیخ طادی) و بعضی دیگر مانند زخم ریتون، هیام، شهابی از جنس نور، قناری و... ولی کفایت نمی‌کند. سینمای بزرگ و قدرتمند ایران از همه‌نظر توان و ظرفیت برداختن نمایشی به موضوع مقاومت را دارد. خلاصه این‌که ایران به لحاظ فکری / دیپلماتیک در کنار جبهه مقاومت است و جادارد تا سینمای عظیم ایران نیز با پیشه‌کردن عدالت‌محوری و انسان‌گرایی جایگاه ارزشمند خود را بیش از پیش تقویت کند.

رسول ملاقلی‌پور؛ فیلمسازی معترض و عدالت‌خواه

برنامه‌نمایش و نشست نقد و بررسی فیلم «هیوا» به کارگردانی زنده‌یاد رسول ملاقلی‌پور با حضور فرهاد قائمیان، جواد طوسی، علی ملاقلی‌پور و امیر عابدی در سالن فردوس موزه سینما برگزار شد. جواد طوسی، منتقد پیشکسوت سینما در این نشست گفت: ملاقلی‌پور هر کجا متوجه می‌شد عدالت در حالتی مخدوش شونده قرار می‌گیرد، اعتراض خود را عنوان می‌کرد. او جدا از خصوصیات فرهنگی و شخصی خود، دارای

ویژگی‌هایی خاص بود. فردی بود که از دل جامعه بیرون آمد و به‌موقع در سینمای جنگ نگاه دلسوزانه و حماسی و تاریخی خود را نسبت به شرایط معاصر جامعه به نمایش گذاشت. در دوران پس از جنگ نیز در چرخه سینمای اجتماعی خط عدالت‌خواهی را از رویه خود جدا بنا کرد. فرهاد قائمیان، بازیگر فیلم هیوا نیز گفت: ملاقلی‌پور با وجود همه آثار خوبی که مقابل دوربین برد، متأسفانه آنچنان‌که باید قدر ندید و این

تنش‌های عاطفی بر بستر حادثه‌پردازی

«قلب رقه» ساخته خیرا... تقیانی پور سعی می‌کند تصویری واقعی از حضور سفاکانه داعش در منطقه به مخاطبش نشان دهد

بخش دیگری از درام اثر را شکل می‌دهد و پیش می‌برد.

حرکت روبه مخاطب

قلب رقه به وضوح می‌خواهد در کنار حادثه‌پردازی و به‌تصویر کشیدن گوشه‌ای از جنایات داعش، رو به مخاطب باشد و جذابیت‌هایی را برای پیگیری قصه در متن اثر ایجاد کند که هم برای مخاطب قابل‌باور باشد و هم به‌رضایه عنوان یک‌نیروی ماهر ورزیده‌امینتی درقلب مقرر داعش در رقه در شمایل یک قهرمان جذاب بپردازد. به همین دلیل فیلم از نگاه مستندگونه به وقایعی که مقابل دوربین رخ می‌دهد و بخش‌های مهمی از آن هم گویا براساس شخصیت‌ها و رویدادهای واقعی ساخته شده است فاصله می‌گیرد و در حیطه حادثه‌پردازی وارد عرصه‌هایی می‌شود که شاید خیلی هم منطبق بر واقعیت به نظر نرسد. دیگری رضا با موضوع حضور ریما در رقه و مزاحمت‌های آن در جاهایی منطق روانی ایجاد می‌کند و پیامدهای آن در جاهایی منطق روانی اثر را تحت تأثیر قرار می‌دهد. این‌که مخاطب اثر حین پیگیری ماموریت نیروی نفوذی در داعش با یک گره جدید دراماتیک روبه‌رو می‌شود آن‌هم در فیلمی‌که یکی از اهدافش جذب مخاطب بیشتر برای یکی از مضامین مغفول سینمای ایران است، امتیاز مهمی به‌شمار می‌آید، ولی به همین نسبت هم باوراندن آن به مخاطب مسیر دشواری را فرا روی کارگردان و فیلمنامه‌نویس قرار می‌دهد.

منطق حضور در پایگاه داعش

حضور ریما از ژانراتی رایج روایت تحمیل می‌کند که طبیعی هم هست. وقتی قهرمان قصه‌که تصور می‌کرده همسر و خانواده‌اش کشته‌شده‌اند به‌طور اتفاقی در بیمارستان با همسرش روبه‌رو می‌شود، نمی‌تواند بی‌تفاوت از کنار آن بگذرد. واکنش رضا به حضور ریما اتفاقاً در خدمت باورپذیر کردن او برای مخاطب به‌عنوان یک انسان معمولی است. آنچه که ادامه قصه را برای فیلمساز

تاریخ‌نگاری پرنعلیق

قلب رقه در عین حال که سعی می‌کند تصویری واقعی و قابل‌باور از حضور خشن و سفاکانه داعش در رقه سوریه نشان دهد، با قصه‌پردازی پرنعلیق مخاطبان عاشق را با روایت اثر و شخصیت‌هایش همراه می‌کند. این کوشش گرچه به‌واسطه

ضعف‌های فیلم در ایجاد جغرافیای قابل‌باور برای تردد نیروهای خودی در قلب منطقه تحت اشغال داعش کاملاً به بار ننشسته و هنوز جای کار بسیاری برای بهتر شدن دارد، ولی نقطه آغازی است برای پرداختن به زندگی شخصیت‌های واقعی حاضر در میدان نبرد با داعش که اتفاقاً بسیاری از آنها بار دراماتیک قوی و تأثیرگذاری هم دارند.

موضوع همیشه برای من که شاگرد او بودم و با ایشان رفاقت داشتم تلخ به نظر می‌رسد. در یک دوره به‌دلیل ساخت فیلم «سفر به چزابه» هجمه‌های شدیدی بر او وارد شد، اما در کمتر از دو سال به یکی از ۱۰ فیلم برتر سینمای ایران تبدیل شد و هنوز هم دارای جایگاه ویژه‌ای است. امیر عابدی، عکاس سینما هم گفت: معترض و عدالت‌خواه بودن از جمله خصلت‌های رسول ملاقلی‌پور به‌شمار می‌رفت.

«قلب رقه» ساخته خیرا... تقیانی پور سعی می‌کند تصویری واقعی از حضور سفاکانه داعش در منطقه به مخاطبش نشان دهد

واقعی، مانعی بر سر راه قرار دادن رضا در موقعیت‌های قابل‌باور برای تماشاگر بوده است، دشوارتر هم می‌کند.

توازن در توان محاسباتی نیروهای متخاصم

وقتی مأمور نفوذی و امنیتی در اندازه‌های رضا با دشمنی ابله و کودن روبه‌رو باشد به آب و آتش زدن او برای به سرانجام رساندن مأموریتش جلوه چشمگیری نداشته و سوال‌برانگیز می‌شود. داعش در نیمه اول قلب رقه مدام رقب می‌خورد و مأموران نفوذی بدون مشکل چندانی در تردد و جمع‌آوری اطلاعات یکه‌تازی می‌کنند، حتی تلاش برای حذف سران عشاير که غیرقابل اعتماد تشخیص داده شده‌اند با انفجار بمب کنترل از راه دور امتیاز چندانی نداشته و نشانگر ذکاوت کسانی نیست که به مدت چندین سال رقه را در اختیار داشته‌اند. به همین نسبت هم حضور رضا و دیگر نفوذی‌ها در همه جای تشکیلات داعش چندان عجیب و غیرمنتظره به نظر نمی‌رسد، اما در جایی‌که داعش در عملیات مربوط به تبادل عباس، رضا را شگفت‌زده و درمانده می‌کند، تلاش فیلمساز برای ایجاد توازن بین توان محاسباتی دو نیروی متخاصم تا حدودی به نتیجه می‌رسد و بخشی از مشکلات فیلم را در ایجاد منطق روایی و تصویری کافی برای زرد زدن رضا در میان فرماندهان داعش حل می‌کند.

خوشونت پرداخت شده

ابوعصام، فرمانده امنیتی رقه با همه خوشونت و سنگدلی که از او می‌بینیم در برابر ریما به‌گونه‌ای رفتار می‌کند که همه بل‌ها را پشت سرش خراب نکند؛ او به‌دنبال تحقق انتقامی قدیمی است که گرچه در متن فیلم به‌گونه‌ای ناکافی و ابهام‌برانگیز به آن پرداخته شده است، اما تا حدودی اوضاع جبهه دشمن را در عرصه شخصیت‌پردازی و ارائه شخصیتی نسبتاً قابل‌باور از آنها بهبود می‌بخشد. در این بین ابومصعب نتوانسته به‌رغم کوشش فیلمساز برای ارائه شخصیت چندوجهی از او، از کلیشه‌های آثار مشابه فراتر برود. حضور دوباره او در تشکیلات داعش پس از ترور، نوع تقابل امیدوارکننده او با شخصیت ابوعصام را در نیمه نخست فیلم کم‌اثر می‌کند.

رویداد

آغاز جشنواره فیلم «مسلمانان کازان»

بسیستمین دوره جشنواره بین‌المللی فیلم «مسلمانان کازان» آغاز به کار کرد و تا ۲۱ شهریور ادامه دارد. در مراسم افتتاحیه این رویداد، فیلم ایرانی «در آغوش درخت» به آغوش تماشاگران به کارگردانی بابک خواجه‌پاشا به‌عنوان نخستین فیلم به نمایش درآمد. در این دوره از جشنواره، ۵۱ فیلم از ۲۷ کشور به رقابت می‌پردازند. همچنین، فیلم‌ها و انیمیشن‌های ایرانی «کاپیتان» اثر محمد حمزه‌ای، «در آغوش درخت» به کارگردانی بابک خواجه‌پاشا، «آهو» به کارگردانی هوشنگ گلمکانی، «ارفاق» اثر سولماز وزیرزاده، «استرانوسفِر» از محمود پوینده، «مسافری از گانورا» از احمد علمداری، «گل‌های کاغذی» به کارگردانی رامک امین‌کاطمی، «نوروز» اثر داریوش نجفی، «میراث باد» اثر نسیم سهیلی، «آه سرد» اثر احمد بهرامی، «روایت ناتمام سیما» به کارگردانی علیرضا صدقی و «لوپتو» از عباس عسگری در سینماهای «رودینا»، «میر» و «کرملین کازان» در معرض تماشای مخاطبان روس قرار می‌گیرند.

اکران

اکران آنلاین «آسمان غرب» از ۲۰ شهریور

در آستانه هفته دفاع مقدس، اکران آنلاین فیلم سینمایی «آسمان غرب» به کارگردانی محمد عسگری و تهیه‌کنندگی حبیب ولی‌پاس از اکران در سینماهای سراسر کشور، از سه‌شنبه ۲۰ شهریور ساعت ۲۰ در پلتفرم فیلم‌نت اکران آنلاین خود را آغاز می‌کند. این

فیلم سینمایی که در نوروز ۱۴۰۳ با شعار «برای مردمت بجنگ!» توسط پخش بهمن سبز در سینماهای سراسر کشور اکران شده بود، پس از سال‌ها در سینمای ایران در قالب یک آکشن جنگی - هوایی، روایتی قهرمان‌محور از حماسه‌آفرینی شهید علی‌اکبر شیرودی، خلبان هوانپرواز ارتش و گروه همزمانش را در روزهای نخست و غافلگیرانه شروع جنگ در غرب کشور برای حفظ وطن به تصویر می‌کشد. میلادکی مرام، امیرحسین آرمان، نادر فلاح، آرمن رحیمیان، کریم امینی، روح... زمانی، راهله لطفی، محمدرضا صولتی، پیام‌آینالویی، یوسف فروتن، احسان عباسی، صفرمحمدی، کیوان آزاد، مه‌ران میرزایی، احسان صاحب‌الزمانی، وحید عبدالمجیدی، رامین قربانی، مجتبی واشیان، پرهام غلاملو، سمیه مهری، نیوشا علیپور، امیرحسین شام‌بیانی، توران یاقوتی و با حضور افتخاری توج لوند و نسیم ادبی ترکیب بازیگران این فیلم را تشکیل می‌دهند. این آکشن هوایی، نامزد شش سیمرغ و برنده سه سیمرغ بلورین از جشنواره فیلم فجر شده است.

قاب

«آغوش باز» به سینماها می‌آید

فیلم سینمایی «آغوش باز» به کارگردانی بهروز شعبی و تهیه‌کنندگی علی سرتیپی که قرار بود از نیمه‌های شهریور ۱۴۰۳ اکران خود را به سینماها آغاز کند، با یک هفته تعویق از چهارشنبه ۲۱ شهریور و همزمان با روز ملی سینما اکران می‌شود. همچنین تیزر این فیلم با طراحی و اجرای روح... موحدی در آستانه اکران رونمایی شد. مهدی هاشمی، احترام برومند، حامد کمیلی، محسن کیایی، گلاره عباسی، شبنم گودرزی، وحید نفر، جواد خواجوی، علی عطایی، روزین فاظوری‌فر و با حضور حسن معجونی بازیگران این کمدی – درام سینمایی هستند. آغوش باز جزو سه فیلم برتر تماشاگران جشنواره فیلم فجر بوده است.

